

Árpád-kori templom

Műemlékvédelem

Árpád-kori körtemplom rekonstrukcióját kezdte meg a Csongrád megyei Kiszomboron az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség, a munka előreláthatóan két-három évig tart. A régi Árpád-kori rotundát leválasztják az elmúlt századokban ráépített római katolikus templomról, amelyet szintén felújítanak. A rotunda bejáratlalt szembeni falát a XIV. századból származó 15 négyzetméteres freskó díszíti.

ÜNNEPÉLYES HÁZAVATÓ ISASZEGEN

Pénzszűkében, kezük munkájával

Méltán lehet büszke és elégedett a mai isaszegi ünnep, a művelődésiház-avató valamennyi résztvevője. Ird és mondd, négyszázezer forintból, egy már kész tetőszerkezetből, valamint a Pest megyei Tanács 200 ezer forintnyi, berendezésre adott támogatásából lett az óvatos becslések szerint is legalább 5-6 millió forintot érő épületrész. Benne egy 250 né-

ző befogadásra alkalmas, a tágas színpaddal együtt 12 méter széles és 23 méter hosszú nagyterem, s mögötte több kicsi, így például két szinten táncszoba.

Összefogás

Ami a két pénzösszeg között hibádzik, az mind-mind társadalmi munka, önkéntes segít-

ség, újból és fáradhatatlan nekigyürkőzés. Mert nem volt könnyű dolga a szervezőknek, nemcsak anyagot, gépeket kellett szerezni, hanem hetről hétre újabb és újabb embereket megnyerni az ügynek, s többeket nem is egyszer.

Dolgozott itt mindenki, a Dózsa György Művelődési Ház igazgatója, Fejéregyházi László és munkatársai, Nagy Ferencné és Bezzegh Károlyné. A műszaki szervezést, irányítást Nagy Ferenc, a Pécel-Isaszeg Afész üzemvezető-helyettese vállalta, ingyen készült a terv is. Beleadtak mindent a művelődési ház csoportjainak a tagjai, a község kisiparosai, a honvédségi alakulat. A Lignifer Ipari Szövetkezet a tetőszerkezetet szerelte, és dolgozó részt vettek minden szakipari munkában. A Pécel-Isaszeg Afész sokoldalú segítségét hosszán eszethetnének, a többi között vállalták az összes famunkát. Lapátot fogott a tanácselnök, Bodrogi András, de sokan rityanok is, akik azelőtt csak ritkán fordultak meg a művelődési házban.

Új feladatok

S ma, a délutáni avatáson mégis inkább az előttük álló feladatokra gondolnak majd a tervezők, a segítők, hiszen a nagy munka csak félig kész. A régi épületnek csak a felét bontották le, az újnak csak a felét építették fel. Papíron már ott a másik rész is: kétszintes, klubszobákkal, szakköri helyiségekkel, kis gondnoki lakással s egy olyan előtérrel, amely ma már minden korszerű művelődési ház elengedhetetlen tartozéka.

S hogy miből? Pénzük, miként eddig, ezután sem lesz, hacsak, látva lelkesedésüket, nagyszerű helytállásukat, nem kapnak valamilyen több támogatást a folytatáshoz és a már kész épületrész fűtéséhez. Társadalmi munkában ezután sem lesz hiány, Isaszegre az jellemző: összefogással épült itt az óvoda, az iskola, a játszótér, s így újították a múzeumot is.

A ma délutáni ünnepség azonban még a pihenésé, a gondtalan öröme: kitüntetések, kitüntetés, korántsem beszélhetünk teljességgel az ügyben. Pedig vitathatatlanul az szolgálja a hatékonyságát — az oktatást és a termelését egyaránt — ha egy-egy szövetkezet, állami gazdaság adja a tanüzemet, a mindennapi gyakorlat lehetőségét.

Vasvári G. Pál.

Száznegyven rajzzal gazdagodott

A Czóbel-gyűjtemény

Poányi Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria nyugalmazott főigazgatója megnyitja, a kiállítást. Balról jobbra: Bihari József, Michel Kellermann és felesége. Halmágyi Péter felvétele

A múzeumi hónap alkalmából tegnap délután ünnepélyes keretek között nyílt meg Szentendrén az a kiállítás, amely Michel Kellermann, magyar származású párizsi gyűjtő által ajándékozott száznegyven Czóbel Béla-rajzot mutatja be. A szentendrei Czóbel-gyűjtemény anyaga szánóttevően gazdagodott. A

kiállítás megnyitóján részt vett Barát Endre, a városi pártbizottság első titkára, Marosvölgyi Lajos, a városi tanács elnöke, Novák István, a megyei tanács művelődésügyi osztályának vezetője, Bihari József, a Pest megyei Múzeumok Igazgatóságának főigazgatója is.

MEZŐGAZDASÁG AZ OKTATÁSÉRT

A korszerűség követelménye

A MINDENNAPI GYAKORLATOT SZOLGÁLJÁK

Tanműhelyről gyakorta hallani, tanüzemről már ritkábban. Pedig akád ilyen Pest megyében is, például Hernádon: a Március 15. Termelőszövetkezet majorjában az új műhelyek mellett. Az egyik teremben padok, a másikban gépek — eszterga, fűrő, köszőrő —, a harmadikban motortermiszet, mezőgazdasági gépek alkatrészei, fódarabjai, a falakon magyar- és angol-nyelvű képek. Valójában kisebbfajta üzem ez. Akik itt tanulnak-dolgoznak: az örkényi Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet diákjai.

Közös géppark

Szluca István most második, növénytermesztő gépésznek készült: — Hogy mi közöm a termelőszövetkezethez? Először is a hernádi tsz-szel kötöttem tanulmányi szerződést, most 270 forint az ösztöndíjam egy hónapra. Az elmúlt nyáron az egész vakációt ott töltöttem. Irtat heug tartott a gyakorlat, egy traktoros mellett dolgoztam a gépen. Szarvas, toltapozás, szemhordás, Vezetem én is az MTZ-80-ast. A hat hét után is maradtam még egy ideig, pénzt keresni, szállítóleveleket írtam. Az igazság az, jobban tetszett a traktoron... Végül a gyakorlat után társasági ösztöndíjszerződést is kötötünk, ez évtől havi 250 forintot ad a szövetkezet, s az ára az, hogy ha megkaptam a szakmunkásoklevelet, két évig ott dolgozom.

— Addig persze még sok minden hatra van: a második év után ismét hathetes gyakorlat következik, az utolsó év felét pedig a tanüzemben töltöm, mint minden harmadikos... A traktoros, aki mellett idén voltam, szintén Örkényben végzett, hamar összeharagkozunk. Egy kicsit irigylem őt, hogy már kereshet, s túl van a sok tanuláson.

— Lassan évtizedes már az örkényi iskola és a hernádi szövetkezet kapcsolata — így Laczó János, a Március 15. Tsz kerületvezetője. — Ugyanennyi ideje bocsátottuk az iskola rendelkezésére az 5 hektáros gyakorlatbázist, ahol működés közben ismerhetik meg a szakmunkásjelöltek a gépeinket, s használhatják azokat. Amit elsajátítanak elméletből, az itt válik igazán gyakorlattá, hiszen nálunk dolgoznak is az ekével, a tárcsaboronával, a kultivátorral, s közben kell beállítaniuk az erőgépeket. A géppark közös a tanüzemmel, bár az oktatók az iskola pedagógusai. Jó az is, hogy a szomszédban a nagyműhely, így a műszaki problémákat is könnyebben oldják meg, s azt is láthatják a tanulók, ami még a tanüzemben hiányzik: például vontatót ekét, talajmárót, magágy készítőket — ezeket luxus lenne kihasználatlanul, csak oktatási célra tartani.

Haszon hosszú távra

— Ami a lényeg: nagyzemű gyakorlat ez, s ha még nem is kerestéért, de termelőmunkát végeznek a fiatalok. Hogy mi a haszon ebből? Rövid távon szinte semmi, inkább olyasfajta befektetés ez, ami csak akkor térül meg, ha a frissen végzett szakmunkás

hosszán jön dolgozni, s a traktor nyergébe ül. Ezért tesszük is, mert a környék nagy településének általános iskoláit évente sorra látogatjuk, s már ott keressük azokat az érdeklődőket, akik szívesen szerződzenek velünk. Az eféle gyakorlatnak van meg egy előnye; a vezetékkel nem kell külön bibelődni, nem vész el az a néhány hónap, amíg egyébként megismernék a szövetkezet munkáját, az itteni embereket, a gépeket.

— Nem is lenne nálunk munkaerőhiány a szakközvetek körében, ha a katonaidő alatt jó néhányan nem szereznének teherautóvezetői jogosítványt, s az angyalbórvöl kibújva nem csereleik fel a Rába-Steiger volánját a teherautóéval.

Mezőgazdasági szakmunkásképző iskola nem boldogulhat ma az üzemek segítségével nélkül. Így valja Pavel István, az örkényi tanintézet igazgatója. S, hogy nem ok nekik vélekedik ekképpen; azt bizonyítja is: — Most 205-en sajátítanak el nálunk mezőgazdasági ismereteket, s nincs olyan tanuló, aki nem szerződött volna egy-egy gazdasággal. A társadalmi szerződésre is sokan vállalkoznak, ide is például a 94 elsős közül csak 10-en nem kötötték meg meg.

— Ha nem is egyedülálló, mindenesetre ritka, hogy a mezőgazdasági gépész novendékek az utolsó év felét már végig az üzemben töltik. Pedig éppen ez a korszerűség követelménye, ugyanis a gazdaságban már az ottani munkára „gyúrnatják át” a fiatalot, így rövidül az átállás, a beilleszkedés ideje. Kiváltképp akkor fontos, hogy így történjen, ha olyan gazdaságban talál állást az ifjú szakmunkás, ahol a nagyobb növénytermesztési rendszerek — a kukorica, a cukorrépa, vagy például a borsó — gépeivel, gépsoraival lesz dolga. Ezekre ugyanis az iskolának nincs pénze, s legfeljebb elméletben oktathatja használatukat, kezelésüket, szerelésüket.

Ki adja a tanüzemet?

— Sokat kap az iskola a szövetkezetektől. Emlegettem már a hernádi segítséget, hadd soroljam hát a többi is: Az örkényi Béke Tsz, a Felsőbábi Állami Gazdaság, s a dászentmiklósi Micsurin Tsz rendszeresen ad gépeket, tart bementatásokat, hogy az oktatást könnyítse. A Bábólnai Mezőgazdasági Kombinát cegidő részlegétől minden évben hozzánk látogatnak, hogy filmről, diákepekről is ismertessék a kukoricatermesztési rendszert, tanulóink pedig esztendőnként kétszer a helyszínre mennek, hogy ne csak a képeken lássák a valóságot, a rendszer munkáját. Azután itt a közelben a lajosmizsei Agroszer Vállalat. Együttműködési szerződésünk is van, s ennek alapján a legújabb földgépek, a nagy teljesítményű erő- és munkagépek ismertetését könnyítik. Például fódarabokat kap az iskola, amelyeken nemcsak szemléltetheti, gyakoroltathatja is a szerelést.

— Akad persze segítség másféle is. A legutóbbi például az az egyenként 5-15 ezer forint, amit támogatóink ad-

tak az iskola könyvtárának kialakítására, s mert hisz mecénás is akadt, ma már kész a szép, új, egyelőre 5 ezer kötetes szakmai bibliotékánk. A mezőgazdasági üzemek szakemberei rendszeres résztvevői a szakmunkásvizsgáknak, mint ahogy az iskola oktatói is pedagógiai és módszertani segítséget adnak az üzemi felnőttoktatáshoz.

— Végezetül térjünk vissza a tanüzem témájára! A 60-as évekig az volt a jellemző, hogy minden iskolához tartozott egy kisebb termelő tanüzem. Akkor bomlott meg ez a rendszer, amikor a mezőgazdasági termelés egyre inkább nagyzemű jellegűt öltött, s az oktatás ezzel már nem tudott lépést tartani. Így lassan az a helyzet állt elő, hogy az oktatás elszakadt a gyakorlattól. Ebben az időben születtek a „szövetékek” az üzemi gyakorlatokról az állami gazdaságokkal és szövetkezetekkel, s közben a tanüzemek java része elsorvadt.

Üzemi háttér

— Az a meggyőződésem, hogy ma egyetlen mezőgazdasági szakmunkásképző intézet sem boldogulhat erős üzemi háttér nélkül. S bár a mi tanüzemünk meg néhány hasonló mink mutatja, hogy a jövő útja ezeknek a tanüzemeknek az újjászervezése, korántsem beszélhetünk teljességgel az ügyben. Pedig vitathatatlanul az szolgálja a hatékonyságát — az oktatást és a termelését egyaránt — ha egy-egy szövetkezet, állami gazdaság adja a tanüzemet, a mindennapi gyakorlat lehetőségét.

Vasvári G. Pál.

SZÍNHÁZI ESTÉK

Concerto

Bartók Béla-émlékest a Radnóti Színpadon

Hogyan él a köztudatban, milyen asszociációkat ébreszt századunk legjelentősebb magyar muzikusának emléke? Zenei életünk hivatalos platformján megkapta az öt megillető központi szerepet; a zenepedagógia tisztelettel von kőre glóriát, az úgynevezett köznapi kultúrában pedig kettősség uralkodik; részben az ösztönös befogadást figyelhetjük meg, másrészt az idegenkedést, mondván: Bartók megfejthetetlen.

Kétségtelenül nehéz lemérni, összegezni a társadalmunk szellemi köztudatában uralkodó Bartók-eszményt. S ez nem sikerült a budapesti Radnóti Színpad alkotóinak sem. Ennek egyetlen oka van: az a torzulás, az a kényszerképzet, hogy Bartókot csak „félelmetes nagyságában”, „mélységes alázattal” és „lenyűgözött hódolattal” lehet megidézni.

Pedig Bartók a lelkeben bujdosolva él, élhette tovább: diszharmonikus akkordjai nyugtalan gondolkodásra, keresésre ösztönöznek, dallamkincse a legigazabb nemzeti hagyományainkból merítve lázadó optimizmust teremt. Teremthetne. Manapság ezt a zsenit nem lehet tagadni, de elfogadni is bonyolult, mert tagad minden dogmatizmust, és elfogad, magába olvaszt minden új iránti érzékenységét. Ez szüli a magyaros tétovaságot: mit kezdjünk nemzetünk kincsével? Kincsként tiszteljük, s mégsem épül aprópénzre váltva, szervesen a szellemi kultúrába.

Az előadás is ezt a tisztas távolságba maradt erősíti: miközben centenáriumi emléket állít Bartók Bélának, nem segíti közelebb kerülni egymáshoz a

muzsikust és a néző-hallgatót, a befogadót. Schandl Gábor díszlete borzongatóan komor, sötét: néhány perc alatt a közönség feszélyezetten, idegenül érzi magát a színházban. A fekete háttérűgöngyörre, tört vonalvezetésű alumínium csövek közé függesztette Ferenczy Béni — egyébként kitűnő — Bartók-plakettjének embertelenül felnagyított változatát. Ez már önmagában is ellentmondás: a plakett intím képművészeti műfaj, amely kétnégyes nagyságban elveszté varázslát, elidegenül, elérhetetlen fenségességet mutat. A színpadon ezenkívül csak a zongora van és egy ferdén elhelyezett néhány centiméter magas dobogó, amely a képi hangsúlyozásra alkalmatlan. Ráadásul végig sejtelmes kék és zöld fény dereng, mindössze egy-egy fénypont fogja körül a két szereplőt.

Nyoma sincs a produkcióban a bartóki szertelen újat keresésnek, az életművet átható humanizmusnak, a cselekvés értelmébe vetett hitnek, a ragyogó optimizmus nélkül elképzelhetetlen tenni-akarnaknak. Statikus, mozdulatlan és nehézkés a Radnóti Színpad Concertója, izzadtságosagot árasztva „művészkedő”. Alapos húzás után ez a műsor kitűnő rádióadás lehetne, de a színpadhoz nincs köze. Gáspár János rendező ötlettelennül engedti útjára a produkciót, egyetlen hidat se teremt, amellyel segítené a vers és a zene egybeolvadását a nézőtérrel.

A szerkesztés négy tételre bontja a műsort. A Bartók-portrét Nagy László, Illyés Gyula, Weöres Sándor és Juhász Gyula egy-egy versével igyekszik felvázolni. Elnagyolt marad a kép: költői

RÁDIÓFIGYELŐ

FALURÁDIO. Izig-vérig városi családom reggelei egyben

termek el a hasonló családok többségétől. Bennünket így ébreszt az ügyeletes bemondó: „Öt óra negyven perc, a Falurádió másora következik.” Frissiek, érdekesek, rövidke tudósítások. Erdekes volt az is, melyet legutóbb hallgattam. Benze Barnát, a Nógrád megye Pászto termelőszövetkezetének elnökét interjúvoltam meg arról a vitáról, melyben a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa elnökségének tagjaként részt vett.

Miről volt itt szó? Arról az elletmondásról, mely jelenleg a XII. kongresszus határozatában foglaltak és a falusi magánlakás-építések támogatásának gyakorlata között húzódik. Szenvedéllyel beszél az elnök, átérve és megéreztetve a hallgatóval azt a gondot, mely az ő és a mi ismeretségi körünkben is oly sokakat gátol abban, hogy vidéken építkezzenek.

Ezért javasolta a TOT; részesítés a falusi dolgozókat is a ma még csak a városi mun-

kasságot — telepszerű építkezéseknél — megillető kedvezményben.

Az adásból tudtuk meg a reménykeltő hírt: januártól kedvező változások várhatók a falusi építkezők hiteltámogatásának rendszerében.

JÓ UTAT. A csúcsforgalom magazin műsora, mely péntek délutánonként a Petőfi-adón jelentkezik, elsősorban autósoknak és motorosoknak szól. Már tapasztalatból tudom, ez nem kis részben a műsorvezető Petress István érdeme, hogy gyalogosok is sokan hallgatják. Sok, a közlekedésben nélkülözhetetlen napi hírt közöl, melyet a fülnék kellemes zenei blokkokkal fűszerez.

Van még egy érdeme: számít az autós társadalom segítőkészségére. Eltűnt kocsik rendszámát közreadva már sok autótulajdonos is köszönheti ennek a műsornak, hogy járművét viszlattá.

A tegnapi Jó utat talán az átlagosnál is pergőbb, színesebb, érdekesebb volt. Bányász Hédi

szubjektumokon átszűrve megfoghatatlan. Talán egy kortárs vallomása jobban emberközelbe hozhatta volna a szerzőt, mítosz helyett embert mutatva. A második tétel, a Svit sikerült a legjobban: egységbe kerül a zene és a vers, rövid időre feloldódik a merevség.

Keres Emil, a Concerto egyetlen versmondója, a Svit tételben kitűnő teljesítményt nyújt. Bizonyítja, hogy képes megújulásra, belső indulatait engedni megcsillanni, lenyűgözően mondja a két Medvetánc-verset, József Attila és Janóvich Ferenc alkotásait.

A második rész a Cantata profana szuggesztív zenéjével indul, majd átadja helyét más Bartók-szerzeményeknek, hogy később ismét felbukkanjon. Ez a harmadik tétel a magyar irodalom legjobb verseitől terhes, de itt már visszafordul a szándék. Juhász Ferenc, Nagy László és Csóri Sándor a bartóki zenével azonos témájú, szélesen áradó képeket felvonultató versei fászfókák, túlzottan tömények lettek ebben az ömlesztésben. Ráadásul Keres Emil is elfárad, kénytelen a már jól bevált, rutinná csontosodott előadói módszereit alkalmazni. Ezzel szinte természetesen együtt jár, hogy az előadás — egy-két pillanattal eltekintve — ellaposodik.

Dráfi Kálmán zongoraművész, a Concerto második előadója, végig nagyszerűen játszik, virtuozitása kitűnően érvényesül a Szonáta III. tételében és a Cantata profana részleteiben. Egységes színvonalú, energikus játékával menti az előadás befejező részében szerkezetileg hosszúra nyúlt Fíndlét is.

A szerkesztési gyengeségek (Tószegi Zsuzsa munkája) újra és újra teherterheltek jelentkezik. A műsornak nincs dramaturgiai vonala, azt mondhatnánk: Bartókot felállítja egy felhőbe vesző posztamensre, és ezt a tömböt járja körül. A Fíndlét, a negyedik tétel már csak a zene fűzi az előadáshoz, a verssek erőszakolt ráadásnak tűnnek.

Kriszt György